

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо мікробіологічного дослідження
з метою запобігання поширенню
бактеріальних захворювань риби**

Київ — 2025

Рецензент:

Наталія РИБАЛЬЧЕНКО — с. н. с., канд. біол. наук, старший дослідник відділу антибіотиків Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України

Методичні вказівки щодо мікробіологічного дослідження з метою запобігання поширенню бактеріальних захворювань риби / авт.-упор. Матвієнко Н. М., Олійник О. Б., Ващенко А. В., Савенко Н. М., Шепелевич В. В. Київ : Інститут рибного господарства НААН, 2025. 52 с.

У даних вказівках розглядаються сучасні методи проведення мікробіологічного дослідження, виділення та ідентифікації збудників найпоширеніших та найнебезпечніших бактеріальних хвороб риб. Також приділена увага визначенню чутливості мікроорганізмів до антибіотиків, що є основою запобігання виникненню антибіотикорезистентності.

Методичні вказівки розроблені за результатами програми наукових досліджень 32 «Система комплексного наукового забезпечення рибного господарства на внутрішніх водоймах України» (Рибництво та рибальство), а саме — науково-технічного завдання 32.00.00.03Ф «Дослідити особливості іхтіопатологічної ситуації у прісноводних екосистемах України і вдосконалити наукові основи її моніторингу та прогнозування» (ДР № 0121U108911).

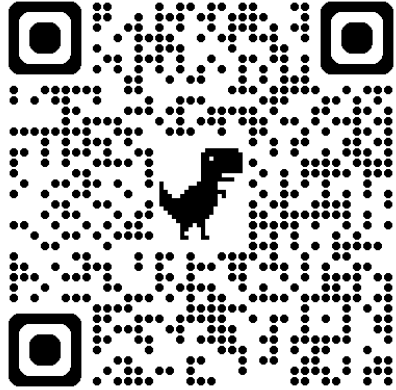
Видання розроблене для практичного використання у спеціалізованих рибницьких господарствах України та вищих навчальних закладах з підготовки фахівців напряму «іхтіопатологія».

Вказівки розглянуті координаційно-методичною радою Інституту рибного господарства НААН (протокол № 3 від 13 листопада 2025 року).

Затверджено вченою радою Інституту рибного господарства НААН (протокол № 13 від 14 листопада 2025 року).

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	2
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА РЕАКТИВИ	4
РОЗДІЛ 3. ВІДБІР РИБИ ДЛЯ СКРИНІНГУ	7
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИ ВІДБОРУ ПРОБ, ЇХ ТРАНСПОРТУВАННЯ ТА ОБРОБКА	10
РОЗДІЛ 5. КІЛЬКІСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРОФЛОРИ РИБИ.....	16
РОЗДІЛ 6. КІЛЬКІСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРООРГАНІЗМІВ ВОДИ.....	17
РОЗДІЛ 7. ВИДІЛЕННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ ЧИСТИХ КУЛЬТУР.....	26
РОЗДІЛ 8. БАКТЕРІАЛЬНИЙ СТАНДАРТ КАЛАМУТНОСТІ.....	28
РОЗДІЛ 9. ВИВЧЕННЯ МОРФОЛОГІЇ, ТІНКТОРІАЛЬНИХ І КУЛЬТУРАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БАКТЕРІЙ.....	29
РОЗДІЛ 10. ВИРОЩУВАННЯ І ВИДІЛЕННЯ ЧИСТИХ КУЛЬТУР АНАЕРОБІВ	33
РОЗДІЛ 11. ВИВЧЕННЯ БІОХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ МІКРООРГАНІЗМІВ	35
РОЗДІЛ 12. БІОЛОГІЧНА ПРОБА.....	48
РОЗДІЛ 13. ВИЗНАЧЕННЯ ЧУТЛИВОСТІ БАКТЕРІЙ ДО АНТИБІОТИКІВ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

Репозиторій Інституту рибного
господарства НААН:
<https://repo.if.org.ua/index.php>

Методичні вказівки щодо мікробіологічного дослідження з метою запобігання поширенню бактеріальних захворювань риби

Відповідальний редактор: Симон М. Ю.
Верстка: Архангельський Є. Ю.
Літературний редактор: Швець Т. М.
Коректор: Люткевич І. С.

Інститут рибного господарства НААН,
вул. Обухівська, 135, м. Київ-164, 03164
Електронна адреса: info.iforgua@gmail.com;
тел.: +38 (044) 227-01-86.

Підписано до друку 18.12.2025 р., протокол вченої ради № 14.
Формат 60×84/16. Папір офс. Замовл. №16. Друк офсетний.
Наклад 100 прим. Друкарня ТОВ «ПРО ФОРМАТ», 02166, м. Київ,
вул. Кубанської України, 45 Б, оф.16, тел.: +38(044) 353-85-58